

Asia: VN/2062/2020

Lukiodiplomiselvitys 2020

Vastaajaa koskevat perustiedot

Vastaatteko

e) jonkin sidosryhmän, järjestön edustajan tai edunvalvontaorganisaation roolissa

A) Luvussa 2 on kuvattu lukiodiplomit osana nykyistä lukiokoulutusta

Vastaako mainittu kuvaus mielestänne nykytilaa?

2) Vastaavat jossain määrin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Kuvaus vastaa tilannetta jossain määrin: tilastot ovat varmasti oikeat, mutta selvitys ei kerro ymmärrystasoa, jonka valossa arviot on annettu. Usein heikko ymmärrys kotitalousoppiaineen sisällöistä johtaa siihen, että opetusta ei tarjota, ja siksi diplomeja ei suoriteta. Tämä ei kerro totuutta tarpeesta eikä oppilaiden tahdosta.

Kotitalous on laaja-alainen oppiaine, jonka kokonaisuus on ahdettu perusopetuksessa yhden vuosiluokan yhteiseen opetukseen. Kuitenkin kotitaloutta pitäisi pystyä opiskelemaan laajasti lapsen ja nuoren eri herkkyyksien mukaan niin, että opittava asia kytkeytyy lapsen ja nuoren omaan arkeen ja elämänpiiriin, aina perustaidoista laajempaan osaamiseen ja ymmärrykseen arjen ja talouden hallinnasta.

Lukiossa ei ole tarkoituksen mukaista opetella enää laajamittaisesti ruuan laiton ja siivoamisen perustekniikoita, vaan olisi hyvä keskittyä oman arjen ja talouden hallintaan. Tämä antaisi omaa itsellistä elämää aloittaville nuorille hyvät valmiudet selvitä opintojen tai työelämän aloittamisen murroskaudesta niin, että takaiskuja ja ongelmia ei tulisi samassa määrin kuin nyt. Tämä olisi tärkeää myös yhteiskunnan toimivuuden kannalta.

Oppilaan valmiudet vastata omasta taloudesta ja arjesta tulisi ottaa huomioon myös korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa. Kaikilla opiskelijoilla olisi oltava yhdenvertaiset mahdollisuudet suorittaa myös kotitalousdiplomi, mutta ennen kaikkea saada valmiudet oman elämän hallintaan. Näitä näkökulmia selvityksessä ei ole huomioitu.

B) Luvussa 3 on kuvattu lukiodiplomien saavutettavuutta ja yhdenvertaisuuden toteutumista

Vastaako mainittu kuvaus mielestänne nykytilaa?

1) Vastaavat täysin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Selvitys antaa surullisen todenmukaisen kuvan erityisesti kotitalouden lukiodiplomin saavutettavuudesta ja yhdenvertaisuudesta. Voisi jopa ajatella, että lukioissa ei ole toteutettu heidän tehtävää, eikä nuorille ole tarjottu yhdenvertaisia mahdollisuuksia varustautua omaa itsellistä elämää varten.

Kotitalousoppiaineen yksi laajamittaisista osaamistavoitteista on ”työelämätaidot ja yrittäjäyys”. Tämän ja monen muun sisällön opettaminen ei vaadi lukioiltakaan erityistä kotitalousluokkaa. Myös mm. ”tieto- ja viestintäteknologista osaamista” tai ”osallistumista, vaikuttamista ja kestäväen tulevaisuuden rakentamista” voidaan opettaa myös lukioissa ilman erikoistiloja.

Nuorten kansalaisten yhdenvertaisuuden turvaamiseksi lukiorehtoreiden ja muiden päättäjien yleisen osaamisen kehittäminen olisi nyt erittäin tärkeää.

C) Luvussa 4 on kuvattu lukiodiplomien arvioinnin nykytila ja kehittäminen

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

5) Eivät ole laisinkaan

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Selvityksessä esitetyt näkemykset ovat selkeästi yksittäistapauksia ja myös hyvin huteran osaamisen aikaansaannoksia.

Opetushallitus on antanut lukiodiplomeille selkeät arviointiohjeet. Se, noudattaako opetuksen järjestäjä niitä joutaisi saada oman selvityksensä.

Jos lukiodiplomeja halutaan suoritettavan, on niiden merkitystä kasvatettava, esimerkiksi huomioimalla lukiodiplomit pääsykokeissa, kuten kotitalouden lukiodiplomilla jo on. Joihinkin oppilaitoksiin pääsee suoraan opiskelijaksi, jos on hyvin suorittanut lukiodiplomin. Tällöin on

ensiarvoisen tärkeää, että arvioinnissa noudatetaan kansallisia kriteereitä. Opetuksen järjestäjän omat arviointikriteerit eivät kuulu yhdenvertaiseen opetukseen ja arviointiin.

D) Luvussa 5 on käsitelty lukiodiplomien tuomista osaksi yo-tutkintoa

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

2) Ovat jossain määrin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Lukiodiplomit olisivat luonnollinen osa ylioppilastutkintoa, ja tämä mahdollistaisi monipuolisemmat opintopolut lukiossa. Tämä edelleen turvaisi sujuvamman siirtymisen korkeakoulu- tai yliopisto-opintoihin. Huomioitavaa on myös, että on hyvin moninaisia korkeakouluopintoja, joissa menestymisen ennustaminen ei perinteisin ylioppilaskirjoituksin ole välttämättä mahdollista. Lukiodiplomin suorittaminen antaisi myös mahdollisuuden oppilaalle levittää näyttöjensä antamista laajemmin lukiopintojensa ajalle.

Tässä oleellista kuitenkin on, että arviointi on yhdenvertaista ja noudattaa kansallisesti säädelyä ja ohjeistettua.

E) Luvussa 6 on käsitelty diplomien hyödynnettävyyttä korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

5) Eivät ole laisinkaan

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Selvitys antaa suppean tai värittyneen kuvan lukiodiplomien merkityksestä ja potentiaalisesta merkityksestä opiskelijavalinnoissa. Selvityksessä näkyy myös, että joko selvityksen tekijät tai selvityksen kohderyhmä ei ole laajasti tutustunut aiheeseen. Esimerkiksi kotitalousdiplomi jo nyt takaa pääsyn yliopisto-opintoihin. Lukiot, jotka eivät tarjoa mahdollisuutta suorittaa kotitalouden lukiodiplomia epäävät siis oppilaitaan yhdenvertaiset mahdollisuudet.

Huomion arvoista on myös, että kotitalouden lukiodiplomin tehtäviä ovat mm. ”kestävän arjen taidot” ja ”omaan kotiin asumaan”. Näin ollen kotitalouden lukiodiplomin suorittaminen osoittaa sen, että nuorella on hyvä valmiudet aloittaa oma itsenäinen elämä opintojen parissa. Tämä vähentää opintojen keskeytymistä, ja myös nuorten ihmisten taloudellisia ja henkisiä ongelmia. Tämän merkitystä pitäisi korostaa korkeakoulujen valinnoissa.

F) Luvussa 7 on käsitelty lukiodiplomien kehittämiskohteita. Lukiodiplomit saatettiin nykyiseen muotoonsa lv. 2004-2005 aikana, ja niitä voi suorittaa taito- ja taideaineissa kahdeksaa erilaista. Luvussa mm. selvitettiin, miten

lukiodiplomeita voitaisiin hyödyntää nykyistä useammassa oppiaineissa ja kansainvälisissä tiedekilpailuissa.

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

5) Eivät ole laisinkaan

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Tässä kohdassa selvitystä paistaa läpi asiantuntemattomuus ja hämmentävä mahdollinen tavoitehakuisuus.

Selvityksessä ehdotetut uudet lukiodiplomit ovat jo osa nykyisten lukiodiplomien oppiaineita. Esimerkiksi teknologia sisältyy kiinteästi niin käsityöhön, kuvataiteeseen, mediaan, musiikkiin, kotitalouteen sekä myös teatteriin. Ja, jo perusopetuksessa kotitalousoppiaineen yksi laajamittaisista osaamistavoitteista on ”työelämätaidot ja yrittäjyys”.

Toisaalta esimerkiksi tanssin tai liikunnan lukiodiplomin kansainvälisissä tiedekilpailuissa hyödynnettävyyden selvittäminen tuntuu lähinnä kansallisten resurssien haaskaamiselta.

Erytisen hämmentävää oli lukea, että valittujen vastaajien mielestä mm. kotitalousosaamisen merkitys on vähentynyt. Elämme kuitenkin maailmassa, jossa entistä enemmän ilmenee nuorten syrjäytymistä, nuorten talousongelmia ja velkaantumista, yhdessä elämisen vaikeuksia ym.

1.1. Lukiodiplomijärjestelmää tulisi edelleen kehittää ja syventää sekä se tulee liittää entistä vahvemaksi osaksi lukio-opetusta.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

1.2. Sopiva viranomainen tätä työtä johtamaan ja koordinoimaan olisi Opetushallitus, jonka vastuulla lukiodiplomien kehittäminen on ollut koko niiden olemassaolon ajan.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

2. Lukion opetussuunnitelman perusteet (OPH Määräykset ja ohjeet 2019:2a) -asiakirjassa määritellyissä taito- ja taideaineissa lukiodiplomien suorittaminen asetettaisiin kaikkia lukiokoulutuksen järjestäjiä velvoittavaksi. Tämä muutos kohdistuisi siis kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeihin. Tämä luo muutostarpeen lukiolakiin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

On erittäin tärkeää, että kaikille nuorille annetaan samat mahdollisuudet saada koulutusta. Yhdenvertaisuus on suomalainen arvo, josta ei pitäisi tinkiä. Siksi lukioiden on ehdottomasta tarjottava kaikkiin taide- ja taitoaineisiin opetusta, joka valmistaa lukiodiplomin suorittamiseen.

Nuorten arki on muuttunut entistä kuormittavammaksi ja itsenäisemmäksi, nuorten keskuudessa ilmenee yhä enemmän henkisiä ongelmia, syrjäytymistä, talousongelmia ja velkaantumista, yhdessä elämisen vaikeuksia ym. lisäksi kuluttajuudesta on tullut yhä merkittävämpi osa nuorten (ja myös aikuisten) elämää ja identiteettiä. Tämä huomioon ottaen olisi vastuutonta vähentää nuorten elämänhallintaa vahvistavaa koulutusta. Kotitalouden opetus on lukiossa ensiarvoisen tärkeää. Kyse ei ole perustaidoista, vaan syvemmästä osaamisesta kuten sopimusoikeudellinen osaaminen, talousosaaminen, arjen hallinta, medialukutaito ja muut kotitalouden merkittävät sisällöt.

3. Muissa kuin kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeissa lukiodiplomien järjestäminen säilyisi vapaaehtoisena.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Yhdenvertaisuus on suomalainen arvo, josta ei pitäisi tinkiä.

4. Tätä edellä kuvattua muutosta tuettaisiin muodostamalla kansallinen rakenne lukioasetuksessa määritellyn kehittäjälukioverkoston varaan. Nykyisistä kehittäjälukioista kaksi keskittyy kuvataiteeseen, kaksi liikuntaan ja kolme musiikkiin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Kaikki taide- ja taitoaineet on otettava mukaan.

5. Kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeissa kehittäjälukioverkosto erityistehtävälukioverkoston tuella laatisi Opetushallituksen kanssa yhteistyössä pedagogiset ratkaisut, joiden myötä lukiodiplomien suorittaminen mahdollistuisi aidosti maan jokaisessa lukiossa. Tämä pedagoginen ratkaisu sisältäisi ns. pohjakurssien ja lukiodiplomikurssien toteuttamisen. Tämä rakenne luotaisiin etä- ja/tai verkko- /virtuaaliopetuksen avulla.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

4) Olen jokseenkin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Kaikki taide- ja taitoaineet on otettava mukaan.

6. Suoritetulla lukiodiplominäytöllä voisi korvata yhden ylioppilastutkinnon viidestä kokeesta. Ylioppilastutkintoa suorittava kokelas tekisi siinä tapauksessa äidinkieli ja kirjallisuus -kokeen sekä kolme koetta ryhmästä, johon kuuluu matematiikan-, toisen kotimaisen kielen-, vieraan kielen- ja reaaliaineen koe sekä lukiodiplomin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

7. Ylioppilastutkintotodistukseen tulisi kirjaus siitä, että kokelas on korvannut yhden edellytettävistä ylioppilasaineista lukiodiplomilla. Lukiodiplomista annetaan erillinen todistus. Todistuksen antaa kokelaan oma lukio. Jatkossa siis lukiodiplomin suoritus olisi ylioppilastutkintotodistuksen liite, eikä päättötodistuksen liite.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

8. Lukiodiplomien tuominen osaksi ylioppilastutkintoa edellyttää voimakasta lukiodiplomien arvioinnin kehittämistä. Esitetyt muutokset edellyttävät

kansallisen mallin luomista lukiodiplomien arviointiin. Tämä arvioinnin kehitystyö tulee toteuttaa Opetushallituksen johtamana yhteistyössä ylioppilastutkintolautakunnan, korkeakoulujen sekä kehittäjälukioiden kanssa. Esitämme, että lukiodiplomien oppilaitoksen ulkopuolinen arvioija määräytyy perustettavan kansallisen arviointiverkoston kautta.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

3) En ole samaa, enkä eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

9. Korkeakouluille tulee tarjota nykyistä enemmän tietoa koko lukiodiplomijärjestelmästä. Lukiodiplomien kehittämisessä tulisi jatkossa kuulla korkeakoulujen näkemyksiä ja tarpeita nykyistä enemmän, jotta korkeakoulut voivat tulevaisuudessa hyödyntää lukiodiplomeita nykyistä paremmin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

10. Tässä selvityksessä esitetyt toimenpide-ehdotukset luovat edellytyksiä lukiodiplomien paremmalle hyödyntämiselle korkeakoulujen opiskelijavalinnassa.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Selvityksen ehdotukset eivät edusta laajasti eri toimialoja. Selvityksen ehdotukset ovat painottuneet joidenkin toimialojen tarpeisiin. Mm. erilaiset kodinhoidon ostopalvelut ovat merkittävästi lisääntyneet, myös erilaiset kotihoitopalvelut ovat lisääntyneet, silti selvityksessä ehdotetaan, että kotitalouden lukiodiplomi poistettaisiin. Tämä asettaa monta toimialaa heikompaan asemaan osaavan korkeakoulutetun työvoiman turvaamisessa. Lisäksi tällaisen päätöksen vaikutukset voivat olla varsin haitallisia niin kansanterveydellisesti kuin kansantaloudellisestikin. Kaiken kaikkiaan kotitalouden osaamista ja ymmärrystä pitäisi Suomessa lisätä, koska kodeissa välittyvä kotitalousosaaminen, mukaan lukien arjen ja talouden hallinta, on heikentynyt, ja tämä heikentyminen on jo nyt vaikuttanut talousvaikeuksien, ravitsemukseen liittyvien terveysvaikutusten ja myös syrjäytymisen periytyneisyyteen.

11. Kotitalouden lukiodiplomi korvataan yrittäjyyden ja työelämäosaamisen lukiodiplomilla.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Miksi korvata kotitalouden lukiodiplomi diplomilla, joka ei ole itsenäinen oppiaine. Kotitalouden lukiodiplomin kehittämällä päästäisiin samaan tavoitteeseen, sillä sekä yrittäjyyden että työelämäosaamisen sisällöt ovat sisältyneinä jo kotitalousoppiaineeseen.

Kotitalouden hallinnassa vaaditut taidot ovat monessa työpaikassa edellytetyjä työelämätaitoja, kuten suunnittelu, organisointi, talousosaaminen, itsenäinen työskentely, puhtaanapito ja ekologinen osaaminen. Nämä taidot ovat oleellisia myös yrittäjyydessä. Lisäksi kotitaloudessa opetellaan kaiken aikaa taloudellisuutta. Myös kokonaisuuden hallinta on oleellinen osa kotitalousosaamista.

Yrittäjyyden ja työelämäosaamisen taloustaito ei opeta asumisen taitoja. Asumisen taidot ovat ihan oleelliset nyky maailmassa, jossa ihmiset eivät osaa enää "asua", eli pitää huolta kodistaan. Tutkimuksissa on mm selvinnyt, että suuri osa vuokra-asunnoista joudutaan remontoimaan jokaisen poismuuttavan jälkeen.

Nykyisessä maailmassa, jossa kuluttajuuden merkitys on korostunut, kodeissa välittyvä kotitalousosaaminen, mukaan lukien arjen ja talouden hallinta, on heikentynyt ja nuorten talousvaikeudet, velkaantuminen, syrjäytyminen, ravitsemukseen liittyvät terveysongelmat, opintojen keskeytyminen ja useiden sosiaalisten ongelmien periytyminen on lisääntynyt, pitäisi kotitalousosaamista lisätä. Arjenhallintataitojen vahvistaminen on erittäin ajankohtaista juuri lukiolaisten ikäryhmässä. Omilleen muutto ja oman talouden hallinta konkretisoituvat usein ensimmäistä kertaa juuri lukion jälkeen opiskeluiden alkaessa. Tällä kaikella on myös merkittäviä kansanterveydellisiä ja -taloudellisia vaikutuksia.

Selvityksessä selkeästi perustellaan kotitalousdiplomin poistamista sillä, että sitä ei ole juuri suoritettu. Perusteena se on hatara ja epäoikeudenmukainen, sillä ongelma on pikemminkin se, että kotitalouden lukiodiplomia tai siihen valmistavaa opetusta ei juuri tarjota. Kuinka sen voisi siis suorittaa? Toisaalta niissä lukioissa, kuten Merikarvian lukiossa, jossa kotitalous on tarjolla, ei kotitalouden lukiodiplomin suorittaminen poikkeakaan muiden diplomien suoritusmäärästä. – On ollut sellaisiakin vuosia, että eniten lukiodiplomeja on suoritettu juuri kotitaloudessa.

On myös hyvä muistaa, että käsillä tekeminen lisää mielen hyvinvointia. Stressaavassa lukiokoulutuksessa nuoren mieli helposti kuormittuu. Kotitalousdiplomiin opiskeleminen voi olla

voimaannuttava tauko kirja- ja näyttöpäätetyöskentelylle. Tämä pätee myös muihin taide- ja taitoaineisiin, eikä tämänkään merkitystä pitäisi vähätellä.

Valistuneempi ja vastuullisempi ratkaisu olisi kehittää kotitalouden lukiodiplomia ja kotitalouden lukio-opetusta.

12. Käsityön lukiodiplomi muuntuu ja uudistuu teknologian lukiodiplomiksi.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Teknologia on sisällytetty jo käsityöhön. Käsityön lukiodiplomin kehittäminen olisi valistuneempi tapa kehittää osaamista ja sen mittaamista sekä todistamista.

Myös käsityön osalta on hyvä muistaa, että käsillä tekeminen lisää mielen hyvinvointia. Stressaavassa lukiokoulutuksessa nuoren mieli helposti kuormittuu. Käsityön lukiodiplomiin opiskeleminen voi olla voimaannuttava tauko kirja- ja näyttöpäätetyöskentelylle. Tämä pätee myös muihin taide- ja taitoaineisiin, eikä tämänkään merkitystä pitäisi vähätellä.

13. Yrittäjyyden ja työelämäosaamisen sekä teknologian lukiodiplomin kehittämistyö annetaan Opetushallitukselle ja kehittäjälukioille, joiden tehtävänä on kyseisen alan kehittäminen.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Nämä osa-alueet sisältyvät jo nykyisiin oppiaineisiin. Olisi tärkeää, että nykyisiä lukiodiplomeja kehitettäisiin vastaamaan paremmin nykyisiä tarpeita.

14. Lukiodiplomit pysytetään niissä oppiaineissa/oppiaineryhmissä, joissa osaamisen näyttönä ei voi toimia nykyisen muotoinen ylioppilaskoe. Lukiodiplominäyttö ei siis laajene aineisiin, joissa nykyisen muotoisia ylioppilaskokeita järjestetään.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Lukiodiplomi on yksi tapa todistaa osaaminen. On myös mahdollista, että ylioppilaskoetta kehitetään. Voisihan ylioppilaskokeenkin suorittaa jonkinlaisella portfolioilla tai vaikka näytöllä, joskin näyttöjen järjestäminen laajassa mittakaavassa ei olisi tarkoituksenmukaista. Huomioitavaa on myös, että mm. kotitalousosaamisen todistamiseen ei välttämättä tarvita perinteisestä ylioppilaskokeesta poikkeavaa näyttöä. Perinteisen mallin mukaan on täysin mahdollista todistaa talousosaamista, ravinto-osaamista, kulttuuriosaamista, medialukuosaamista, kodinteknologiaosaamista, sopimusoikeudellista osaamista, kuluttajansuojaosaamista jne.

H) Luvussa 9 selvitysryhmä kuvasi lainsäädäntö-, opetussuunnitelma- yms. muutostarpeet.

Miten kommentoitte selvityshenkilöiden edellä esittämiä muutostarpeita?

En kommentoi...

I) Luvussa 10 on esitetty ehdotettujen muutosten kustannusvaikutuksia ja niiden kohdentumista.

Vastaavatko esitetyistä muutoksista aiheutuvat kustannukset käsitystänne kustannuslisäyksistä?

3) En osaa sanoa

Perustelkaa näkemyksenne etenkin, jos katsotte, etteivät arvioidut kustannukset vastaa esitetyistä muutoksista aiheutuvia kustannuksia:

-

Tarkko Nuutinen
Kotitalousopettajien liitto ry, toiminnanjohtaja